

Cirkus som liv

[nggallery id=128]

De är åtta år och har bestämt sig. Angelina Vincent helt säkert, Hedvig Loeb så gott som: de ska bli cirkusartister. Hedvig tänker gå kvar i Cirkus Cirkörs cirkusskola tills hon blir vuxen och Angelina vill börja på cirkusgymnasiet. Ibland på rasterna i skolan säger de till varandra: "kolla det här" och så lär de varandra nya cirkuskonster.

Text: Helena Bjerkelius | Bild: Lena Katarina Johansson | [Prenumerera](#) | Artikel i [SocialPolitik nr 4 2010](#)

Cirkus Cirkörs cirkusskola i Alby börjar som vanligt den här lördagsmorgonen med uppvärmning. Leken Ett två tre ost och en bollek följs av en teaterövning med fyra moment. Barnen lyssnar koncentrerat till pedagogen Isak Arvidssons instruktioner. Komma in på scen och hälsa på publiken, ställa sig i en markerad fyrkant och stå still en kort stund, därefter flytta till en ny markering och göra ett trick, vad som helst, sist tacka för applåderna. Övningen är en träning i att kunna stå inför publik, ta fokus och känna sig någorlunda trygg med det, berättar Isak efteråt. Lekarna i början syftar till att frigöra samarbetsvilja och skapa tillit till gruppen. Angelina är först ut. Med ett avspänt leende bugar hon för de andra barnen som agerar publik, i ett huj gör hon en kullerbytta. Isak får påminna publiken om applåderna. Då höjer Angelina ena handen och vinkar som tack, sen sveper hon ut bakom ridån.

Kroppsspråket vittnar om att Angelina gillar att stå öga mot öga med publiken. Hon har gått på cirkusskolan i några år och varit med i flera slutföreställningar.

– Jag har uppträtt i alla luftsaker: ring, trapets och tyg. Jobbigast var när jag gjorde tyg, då gjorde jag med en tjej

som inte ville träna. Roligast var när jag gjorde ring. Om man tränar mycket med kroppen blir man mycket smidigare och kan göra coola saker, säger hon och får ivrigt medhåll från Hedvig.

Angelina och Hedvig tycker att de blivit bättre på att hjula och klättra i cirkusskolan. Och så har de lärt sig olika tricks och träffat nya människor. Det som krävs för att kunna göra bra cirkuskonster är mod, smidighet och styrka förklarar Hedvig, och lägger till att det går att träna på att övervinna sin rädsla. Angelina berättar om när hon var rädd:

– En gång skulle vi göra fall från tre och en halv meters höjd och då var det lite läskigt.

Hedvig kommer att tänka på när hon blev förvånad över en sak hon klarade:

– Jag uppträdde med en kompis i cirkuslillan och skulle ligga på hennes fötter och hålla i mig. Hon skulle bara hålla i sig med en hand. Jag trodde inte att vi skulle kunna det men det gjorde vi – det kändes jättebra!

När Hedvig uppträder blir hon modigare om det är någon hon känner i publiken:

– Då vet man att om man gör något fel kommer de ändå tycka att det är bra.

Kan man känna sig så rädd att man inte vågar göra vissa saker?

– Nej, så känner man aldrig, för man vet att ingenting kan gå dåligt liksom, svarar Angelina övertygat och Hedvig fortsätter:

– För man vet att det alltid är vuxna i närheten här och ledarna förklarar väldigt bra.

Hedvig tar sådan sats på den avlånga mattan i riktning mot Isak att hennes axellånga ljusa lockar yr runt huvudet. Hon måttar armarna mot tumblingmattan och så... med aningen hjälp från Isaks händer mot rygg och ena axeln roterar kroppen i en handvolt.

Hon rätar upp ryggen och ruskar lite på sig. Isak råder henne att försöka komma närmare mattan nästa gång, då får hon mer

kraft i upphoppet och lättare att komma runt. Hedvig nickar och springer tillbaka till klungan av barn som tränar akrobatik.

Innan handvolterna gjordes kullerbyttor och hjulningar i ringlande rader på mattan. Några barn som små rullande bollar, andra i ett mer dröjande tempo med korta pauser emellan, vissa rätt vindögda vid mattans slut. Ett par nyfikna föräldrahuvuden tittar ner ifrån cirkushallens gradäng.

Mia Crusoe är verksamhetsledare för Cirkus Cirkörs kurser och träning och själv dansare. Hur skulle hon beskriva cirkusskolan?

– Det är en stund för dig att våga mer än du vågar och att ha väldigt roligt. Du kan vara på golvet och i luften, pröva lindans, akrobatik, jonglering, trapets – det finns något för alla. Tillsammans med det artistiska ska vi också ha det pedagogiska.

Blir det ett lyckosamt möte med cirkuskonsten kan deltagaren få med sig många positiva saker från cirkusskolan, menar hon. Att inte vara rädd för att vara rädd, att utmana sin kropp och sina begränsningar, visa respekt för och samarbeta i en grupp, öva sin kroppsmedvetenhet, bli smidigare, förbättra sin koordination, känna rörelseglädje, utveckla initiativförmåga och att våga stå för den man är.

Äldsta deltagaren hittills var en 99-årig kvinna som gick på lina. Högsta trycket är i gruppen 5–10-åringar. Den här terminen kommer var femte deltagare på terminskurser, lovkurser och öppen träning för amatörer från Botkyrka, resten från andra kommuner i Stockholms län.

Cirkus Cirkör och Botkyrka kommun har ett samarbetsavtal med en gemensam vision: Att göra Botkyrka till en plats där cirkuskonsten ger människan kraft att förändra sin värld och världen.

– Det är ingen tillfällighet att vi samarbetar med Botkyrka. De uttryckte att de behövde vår kreativitet och galenskap och trodde att vi behövde den stabilitet de kunde erbjuda oss. För

oss är Botkyrka en fantastisk miljö att bygga i: entreprenöriellt, estetiskt och fysiskt, säger Mia Crusoe.

Vad cirkusskolan tillför i Botkyrka tycker hon är en svår fråga. Efter att ha tänkt en stund säger hon att den erbjuder en möjlighet, mångfalden i att många får uppleva att det finns en mängd sätt att uttrycka sig på.

– Cirkus har ett uttryckssätt som är väldigt direkt, det når ut till många och har nära till ett konstnärligt uttryck som är universellt. Vi bidrar också med en pedagogisk väg som man kan gå. Genom det särskilda avtal vi har med kommunen kan vi bedriva ett grundligt, långsiktigt arbete mot framför allt barn och unga i Botkyrka. Efter tio års arbete märker vi att det har gjort att vi är omtyckta här. Människor som mött oss på dagis, i skolan, på fritiden, i arbetet är positivt inställda till att vi är i Botkyrka och till vår verksamhet.

Samarbetet mellan Botkyrka kommun och Cirkus Cirkör har pågått sedan 1999. På den tiden var kommunen upptagen med frågan hur man kunde vända den destruktiva bild som slagit rot. Det var en bild av utanförskap, ekonomisk utsatthet, invånare och unga som förknippades med problem.

– Tanken bakom samarbetet var att vi och Cirkus Cirkör delade ett gemensamt synsätt, visioner och framtidsbilder: kultur var och är viktigt, en strategisk investering och en viktig plattform för demokrati och delaktighet, säger Jens Sjöström, socialdemokratisk ordförande i Upplev Botkyrka AB och 1:e vice ordförande i kommunstyrelsen.

Cirkus kan vara en förändringskraft oavsett om man deltar själv eller upplever den som åskådare och utgöra en plattform för de samhällskritiska berättelserna, menar han.

– Den uppsökande verksamheten inom Cirkör har skapat en diskussion och debatt om att närvaro av kultur i skolan är otroligt viktigt ur pedagogiskt hänseende. I grundskolan har samarbetet starkt förändrat inställningen till kultur. Våra mätningar visar att människor i Botkyrka är stolta över att Cirkör finns här, säger han.

På sensommaren invigdes Hangaren, en ny cirkusscen som utgör bas för drygt tio cirkuskompanier. Jens Sjöström tycker att kommunen vunnit en ny approach tack vare att Cirkus Cirkör är ett starkt varumärke som nu sammankopplas med kommunen.

Men oppositionen är kritisk. Från början tyckte de inte att kommunen skulle stödja Cirkus Cirkör ekonomiskt och ge sig in den sortens näringsverksamhet. Kärnverksamheterna blöder och pengarna går till clownerier, var en åsikt.

– Vi stödjer Cirkus Cirkör infrastrukturellt. För oss är det här en viktig del av vår kärnverksamhet som ger tillbaka till kommunen i form av gymnasieutbildning, skolutbildning och föreställningar, säger Jens Sjöström.

Blicken är fäst vid trapetsens främre mitt, armarna går metodiskt runt i en halvcirkelformad rörelse. Pärlorna i örsnibbarna glittrar när elvaårige Jerome Chinaka kraftfullt gör raka upphopp på trapetsen, genomför en sittande vändning och sen kommer tillbaka till ursprungsläget igen. Han får uppskattande ord av Klara Mossberg, cirkusartist och pedagog, som leder fortsättningskursen för 11–15-åringar.

– Man måste göra ganska många grundgrejor så att de vet att man är tillräckligt bra. De kollar att man kan det perfekt. Jag kan göra volter på trapetsen men jag ska bli lite bättre, säger Jerome.

Han är biten av cirkusträningen, går dubbla lektioner varje lördag. Hur kom det sig att han började på cirkusskolan?

– Jag har en kompis som håller på, så fick jag köra lite studsmatta. Sen började jag testa på såna här skolor som de har på höstlovet. Mamma såg att jag tyckte att det var kul och så kollade hon runt och så blev det två terminer här. Det är coolt att volta och hålla på i luften och så.

Jerome tror att han vill inrikta sig på akrobatik. Han när en dröm att börja i Ung Cirkör, ungdomskompaniet som åker runt i Sverige och har shower. Där krävs att man är bra upplyser han, fast för närvarande har de för många "akrokillar". Samtidigt har han fotbollen fem dagar i veckan och matcher på helgerna,

så han är i valet och kvalet mellan fotboll och cirkus. Bäst med cirkusskolan är att få prova på alla discipliner och till slut göra en show på kvällen.

– Första gången körde jag på trapets och andra gången körde jag akrobatik med en tjej, parakrobatik.

Ibland men inte så ofta kan det uppstå lite tävling i cirkusskolan, berättar Jerome. Det kan hända om han kommit efter och de andra gör någonting, eller med en kille som var "typ lika bra som mig".

– Men vi var kompisar och försökte lära varandra.

Cirkus är ingen tävlingssport, framhåller Isak Arvidsson. Han tycker sig sällan stöta på tävlingstendenser hos deltagarna.

– Man får lägga upp det så att den pressen inte sätts på grupperna, utan att det blir mera öppet så att deltagarna hjälper och peppar varandra när de gör något nytt trick eller en ny volt. Då säger alla Bra! och så får den som gjort något en runda applåder.

Likaså är det ovanligt att pedagogerna måste bromsa barn som är för våghalsiga eller vill för mycket. Isak går andra året på Dans- och cirkushögskolan och tycker att han, förutom att det är väldigt roligt, får ut en hel del själv av att lära andra.

– Man kan testa olika tekniker och se hur de funkar. Och jag lär mig mycket om hur folk fungerar, hur man kan kommunicera för att få dem att förstå. Det räcker kanske inte att säga: sträck på armarna när de gör en salto. Du kanske måste få dem att göra det på ett annat sätt, automatiskt.

Som cirkusartist är Klara Mossbergs disciplin spänd lina som hon springer och hoppar på. Pedagog har hon varit sedan 2005. För henne är tävlingsmomenten som kan komma in vid uppvisningen i slutet av terminen något av det svåraste att hantera som pedagog. Det är frivilligt för deltagarna i cirkusskolan att visa upp någonting.

– Att klara av att hjälpa barnen att hitta någonting, alla kanske inte har lärt sig något som är svårt, men att ändå hitta det lilla och få det att kännas värdefullt, det är en

balans, säger Klara Mossberg.

Hon tycker att cirkusskolan befolkas av alla sorters barn. Här finns barn som vill få bättre akrobatik och som ägnar sig åt parkour (att röra sig snabbt och smidigt utan tävlingsinslag). Här finns barn som föräldrar satt i cirkusskolan och inte alltid är så motiverade själva, barn som tycker om att uppträda, eller "klätterapor" som en förälder beskrev det, och barn som egentligen tränar något annat och vill ha en alternativ träningsform. Vilken social miljö barnen kommer från vet hon inte så mycket om, mer än att få är från Alby och Botkyrka..

– Från början hade vi inga barn alls härifrån. Det är svårare att nå ut med information till grupperna som bor här. De är lite skeptiska till att skicka iväg sina barn till någonting som föräldrarna, som kanske inte pratar svenska lika bra som barnen, inte riktigt förstår. Jag jobbar på öppen träning också och nu har det börjat komma barn från Alby och Botkyrka dit. Jag tror att det är en tidsfråga.

Hon undervisar även lite på cirkusgymnasiet och för första gången går där nu sex elever som tidigare har gått helgkurser under flera år.

– Det är ju det som är den långsiktiga tanken: att man ska kunna gå kurser bara för att det är kul men att även vissa går vidare. 2001 började jag på cirkusgymnasiet och Göran Persson var här och allt var så nytt.

– Personligen är jag fascinerad av att plötsligt har vi världskompanier som kommer överallt ifrån. När jag kom hit första gången var det bara en förort: vad då ute i Alby, blir du inte rånad då? sa folk. Nu börjar det verkligen hända saker.

Klara Mossberg pratar om att det deltagarna lär sig i cirkusskolan är så konkret, till skillnad från att läsa in någonting. I cirkusträningen håller man på och håller på och håller på och till slut så sitter det där. Som den nioåriga flicka som motoriskt inte kunde gripa om och hänga i trapetsen

även om en ledare höll i, hennes reflex var att släppa taget. En termin senare träffade Klara flickan igen. Då kunde hon både ta sig upp och hänga.

– Det är väldigt tillfredsställande. Om jag ser tillbaka på mig själv och hur det har hjälpt mig så bygger man hela tiden på tron till sig själv, att man klarar av någonting som man föresätter sig att göra. Det jag ser att vi ger till barnen är främst den här självtilliten, att man kan och att man klarar av att lära sig saker.

helena.bjerkelius@hotmail.com